

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ю.н. Гергана Маринова,

член на научно жури, определено със заповед № РД-22-1682/17.07.2025 г. на ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, за защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Наказателен процес“, професионално направление 3.6. Право,

относно дисертационния труд **„Привличане към наказателна отговорност“** на **Мария Атанасова Дзанева**

1. Данни за дисертанта и за докторантурата

Мария Дзанева е завършила специалност „Право“ в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ през 2020 г. От 2022 г. е вписана като адвокат в Адвокатска колегия – Пловдив. През същата година е назначена за асистент и е зачислена за редовен докторант по наказателен процес в Катедрата по наказателноправни науки на ЮФ на ПУ.

При обучението ѝ в докторантура са спазени съответните нормативни изисквания. Отчислена е с право на защита на 1.03.2025 г. Дисертационният труд е обсъден в Катедрения съвет на Катедра „Наказателноправни науки“ на 08.07.2025г. и е насочен към публична защита.

Дисертантът отговаря на минималните национални изисквания, доколкото е представила дисертационен труд и 3 публикации по темата на труда (едната от тях е под печат).

2. Оценка на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд „Привличане към наказателна отговорност“ е в обем от 211 стр., от които 197 страници научно изследване, включващо увод, три глави и заключение, и 14 страници библиография. Приложена е декларация за оригиналност на труда и на приносите.

Темата на труда е фундаментална, класическа. Тя би следвало да е отдавна добре изяснена и в теоретичен, и в практически аспект, но за съжаление, това не е така. Затова подобен дисертационен труд се явява актуален и значим.

В увода дисертантът обяснява избора на темата, нейната актуалност и представя накратко съдържанието на труда.

Глава първа е посветена на понятието за привличане към наказателна отговорност. То е разгледано в конституционното му и в наказателнопроцесуалното му измерение и правилно е отбелязано, че те не са тъждествени. Понятието за привличане към наказателна отговорност е съпоставено и с други сродни понятия, използвани в ЕКПЧ и в българското законодателство – „наказателно обвинение“, „възбуждане на наказателно преследване“, „обвинение в извършено престъпление“. Изводите за наличие или липса на тъждество (респ. кое понятие има по-тясно/широко съдържание) са правилни и добре обосновани. Това придава на глава първа подчертано теоретично приносно значение.

След като в глава първа е направен изводът, че под привличане към наказателна отговорност се разбира привличане на обвиняем, глава втора е посветена на изясняване на условията (предпоставките) и реда за привличане на обвиняем, реда и значението на предявяване на обвинението и други, свързани с горните, въпроси. Анализът обхваща както правилата за делата от общ характер, които се движат по общия ред, така и правилата за делата от

частен характер. Приносното значение на тази глава може да се търси в систематизиране на наличното знание и в предлагането на отговори на практико-приложни въпроси. Дисертантката излага различните становища, изразени в литературата, по спорни въпроси и на тази база предлага и обоснова свои отговори. Например, споделя виждането, че е необходимо да бъде въведена нова процесуална фигура – заподозрян/уличен, което ще осигури по-добра и в по-ранен момент защита на процесуалните права на лицето, което се подозира в извършване на престъпление и спрямо което се предприемат процесуални действия, които съществено го засягат. Подобна позиция доказва способността на докторантката да осмисля съвременни проблеми и добре да се ориентира сред предлаганите решения. Основателно подкрепя тезата, че чл. 219, ал. 2 НПК в настоящата му редакция е практически неприложим (и реално не се прилага) и следва да бъде отменен. Въпреки това не се отказва да го анализира и алтернативно предлага да бъде изменен. Такъв подход сам по себе си не е проблемен, защото само след анализ на разпоредбата могат да бъдат видени нейните недостатъци и причините тя да не може да се приложи. При анализа на нормата дисертантката заявява, че *единствената* фактическа предпоставка за привличане на обвиняем по този ред е извършването на първото действие по разследването срещу лицето (с. 69). Струва ми се, обаче, че би могла по-добре да обмисли тази теза, още повече че по-нататък в труда приема, че, за да се привлече обвиняем по този ред, е необходимо да има и някакви (макар и недостатъчни по смисъла на чл. 219, ал. 1 НПК) доказателства срещу него (с. 70, с. 113-114). Така въвежда и друга предпоставка за привличане на обвиняем – наличието на доказателства, с което сама признава, че извършването на първото действие по разследването срещу лицето не е *единствената* фактическа предпоставка за това.

Глава трета е посветена на онези особени правила, които уреждат някакви различни или допълнителни изисквания по отношение на привличането на обвиняем и предявяването на обвинението.

В заключението са систематизирани направените предложения *de lege ferenda*.

Дисертацията се чете изключително леко и приятно, въпреки това стилът остава научен, прецизен. Процесуалната терминология се използва коректно, което позволява тезите и аргументите да се изразяват ясно и точно.

3. Данни за автореферата

Авторефератът отговаря на установените изисквания: коректно обобщава актуалността, предмета, обекта целите, задачите, методите на дисертационно изследване, структурата и съдържанието му; съдържа справка за научните приноси и за публикациите.

4. Заключение

Дисертационният труд „Привличане към наказателна отговорност“ отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му, както и на съответния правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Давам му положителна оценка и предлагам на научното жури да присъди на Мария Атанасова Дзанева образователната и научна степен „доктор“.

19 Септември 2025 г.

Проф. д.ю.н. Г. Маринова